

Harding-Coolidgeva petrolejska družba.

Koliko luči na zakulisno petrolejsko politiko, v katero je bil zapleten tudi prejšnji predsednik in katera zdaj polagoma prihaja na beli dan čim globokejšje posega senatna preiskava v oljni škandal. Predsedniške nominacije, kabinetne službe, priležnica, umor in samomor — vse se meša v tej politiki.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Senatni odsek, ki preiskuje petrolejski škandal, je postal na zaslišanju tudi Clara Smith Hamon, ženijalno oklahomska merilica. Ako bo Clara hotela govoriti resnico, tedaj razkrije vsa fakta, ki so deloma že v njenih zapisnikih, deloma pa uglašena na druge načine in za katera jamči bivši drug Jaka Hamon, ki si je znal varovati kožo. Če danes živ in zdrav ter aktiven v čikaških oljnih krogih: Clara je ustrelila Jaka Hamona, bivšega oljnega magnata v Lahomi. Ubila ga je radi republikanske politike in bila je poklicana pod vplivom republikanske politike — in politika je bila že takrat, kot je še danes, politika petroleja.

Nekaj ur prej, predno je bil na zaslišanju Warren G. Harding, poslanec za predsedniškega kandidata na čikaški konvenciji 1920. a, je Jake Hamon, ki je imel lahkosode delegate na konvenciji v svojem žepu, dejal svojem prijatelju, da Harding in Coolidge sta nominirana in Albert B. Alton (Hamon) bosta člana tega kabineta, kajti dvoma ni, bodo republikanci zmagali. Na to je Hamon odšel v hotel Blackstone, kjer je bila v toku znanja, da se tam odvijajo, kakšno organiziral Harry Daugherty. Nominacije so izpadle kakor so se napovedane in kmalu potem je začela volilna kampanja na "mrti porohu" v Marionu, O. Čikaški fotografji so vzeli ali volilne kampanje. Ljudje, ki so takrat stali na desni in levi strani Hardinga, so danes tisti, ki najbolj diše po olju. Na levi strani tik zraven Hardinga stal Jake Hamon, ki je danes mrtev. Bil je ubit v spolnem aktu; na levi je bil Jesse Smith, ki je pozneje sam ustrelil v

Daughertyjevem stanovanju. Četrta zvezda na sliki je Harry M. Daugherty, ki je danes najmanj spoštovan človek v ameriškem javnem življenju. Fall je res prišel v kabinet in postal tajnik notranjih zadev, to da pričakovano Hamonovo imenovanje se ni izpolnilo. Fall je izvršil, kar je obljubil oljnim magnatom, nakar so mu obrnili hrbet kot korumpiranu, ki je bil zasačen. Hamon bi bil prišel v kabinet, toda bila je ena ovira: njegovo privatno življenje. Hamon je — kakor pravijo duhovni — "bivel v grehu" s Clara Smith ne glede na to, da je imel zakonsko ženo. To je bilo "all right" v oklahomskih petrolejskih krogih, ni pa bilo dobro za v Washington. Da bi član kabineta imel zraven žene še očitno ljubico — to je bilo malo preveč. Hamonu so torej namignili, da se naj iznebi Clara, če hoče priti v kabinet. Hamon je poskušal pa ni šlo. Clara se ni dala iznebiti. Nastal je prepir, v katerem je Clara ubila Hamona. Sodna obravnava se je srečno iztekla za Clara in danes živi v Los Angelesu.

Proces se je začel sredi avgusta, tudi za republikansko administracijo. Sitni Hamon, kateremu je bil Harding dolžan kabinetsko službo, je bil odstranjen in Clara je bila oproščena vsake kazni za umor pod pogojem — da bo "nečestita". Če bi bila obsojena, bi bila gotovo zavržila in Harding-Coolidgev režim bi bil imel škandal na vratu dve leti prej, predno je Harding legel v grob. Tu navedena fakta so znana bivšemu Hamonovemu upravitelju kakor tudi Clara Smith Hamon in njenemu čikaškemu prijatelju. Kolikor je znano, so ta fakta že v rokah senatnega preiskovalnega odseka in pridejo na dan, kadar eden te trojice nastopi kot prič pred odsekom.

POSLAKSKA ZBOR- NICA ZA NEMŠKO ODPOMOČ.

Poslanci so sprejeli resolucijo, po kateri bodi dovoljenih \$10,000,000 za odpomoč nemškim ženam in otrokom.

ZA REZOLUCIJO JE GLASOVA-
LO 240 POSLANCEV, PROTI
NJEJ PA 97.

Washington, D. C. — Neoziraje se na strankarsko pripadnost je poslanska zbornica sprejela resolucijo, ki jo je predložil republikanski poslanec Fish iz New Yorka in po kateri bodi dovoljenih \$10,000,000 za nakup živil zapuščeniim ženam in otrokom na Nemškem v odpomoč.

Rezolucija, sprejeta z 240 proti 97 glasovom in poslana senatu, določa, da morajo biti živila kupljena v Združenih državah in prepeljana v Nemčijo na vozilih vladnega plovbnega odbora.

Razprava o tem vprašanju je trajala tri ure. Potem pa je bila cela vrsta dodatkov in pristavkov predložena. Samo eden je bil sprejet. In tega je predložil poslanec Jones iz Texasa. Poslanec je bil s 165 proti 68 glasovom zadovoljni, da je kupiti živila kjerkoli mogoče s posredovanjem kmečkih organizacij.

Poslanec Fitzgerald iz Ohajske države je izkušal s amandamentom (Dalje na 2. strani.)

Kako je z Mellon- vimi korporacijami.

Washington, D. C. — Ali je katera številnih velikih korporacij, v katere je finančni tajnik Mellon zainteresiran, prejela kakšno nepostavno davčno znižanje, ali kakor druge vladne dobrote glede na svoje dohodninske davke, to bo natanko preiskal senatni odsek, ki se sedaj ukvarja s preiskavanjem administracije na finančnem departmentu.

Najprej bodo pregledani davčni zapisniki in podatki Mellonovih korporacij, ki jih bo preiskoval, kakor je rekel uradnik Nelson Hartzon, odsek finančnega departmента.

Te dokumente zahteva odsek, ker je zadnji teden izpovedala neka priča, da je videala pismo, v katerem je bilo naročeno, naj gre urad dotični kampanji na roko, ker je tajnik Mellon zainteresiran vanjo.

Preiskavo je izzvalo neko še pred nedavnim izdano poročilo za kongres. V tem poročilu so bile navedene tiste tvrdke in kompuzije, katerim je finančni department vrnil velike vsote, vpisane za davke.

Ali je bil Jesse Smith umorjen?

Senatni odsek ni zadovoljen s poročili, da je Daughertyjev prijatelj izvršil samomor.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Ali je bil Jesse Smith, neločljivi prijatelj justičnega tajnika Daughertyja, umorjen v Wardman Park hotelu, kjer ima Daugherty svoje stanovanje, pred enim letom?

Eno vprašanje si je zastavil senatni odsek, ki preiskuje korupcijo v justičnem departmentu. Odsek, kateremu načeluje senator Brookhart iz Iowe, se ne zadovoljuje z dosedanjim evidencem, da se je Smith sam ustrelil. Beseda "umor" se ni bila izgovorjena v preiskavi, ampak sumnja o Smithovem samomoru je tako velika, da je odsek sklenil poseči bolj globoko v to afero. Roxie Stinson, Smithova ločena žena, je pričala v preiskavi, da ji je Smith večkrat zaupal, da živi v smrtnem strahu, boječ se, da pridejo na dan razmere v Daughertyjevem stanovanju. Par dni pred njegovo smrtjo je Smith imel prepir s justičnim tajnikom, nakar je kupil revolver. Roxie je dala razumeti, da dvomi o samomoru.

SENATNI ODSEK ODOBRIL MELLO- NOV NAČRT.

Izabivši odsotnost McCormicka in La Folletta, ki veljata za edina nasprotnika Mellonove davčne revizije, je odsek odobril administracijski program.

SAMO V ENI TOČKI JE MELLO-
NOVA REVIZIJA NALETE-
LA NA PORAZ V ODSEKU.

Washington, D. C. — Senatni finančni odsek je proti vsemu pričakovanju odobril Mellonovo davčne postavke za normalni in dodatni davek.

Izabivši odsotnost McCormicka in La Folletta, ki veljata za edina republikanska nasprotnika Mellonove davčne revizije v odseku, je odsek sprejel administracijski program s 8 proti 7 glasovom.

Tozadavne seje so se vdeležili pravzaprav samo štirje republikanci in pet demokratov, ali republikanci so imeli poverilnice razen McCormicka in La Folletta za vse druge odsotne člane, in demokracije so jih imeli tudi za svoje tovariše, ki so bili odsotni.

Finančni tajnik Mellon je priporočil, da bi naj omejitev na \$20,000 populnoma izostala, al. odsek se ni maral ravnati po njegovem nasvetu v tem oziru. Ta točka, ki določa 25-odstotno znižanje (Dalje na 2. strani.)

Slepca umrla lako- te sredi izobilja.

Chicago, Ill. — Dva otroka sta bila rojena slepa na Novyškem pred več kakor osemletmi leti. In v ponedeljek so ju našli mrtva v Chicago. Umrla sta inkot, ker sta bila še vedno kakor otroka in nista vedela, kje dobiti hrano, ki je bilo v izobilju na njunem stanovanju. Nista bila revna. Ali pomagati si nista mogla. Vsa dolga leta, enolično po dogodkih in otožna po čustvih, da sta brata slepa, je skrbela za njuno sestro Ana. Ta ji je povzročila celo svoje življenje. Njene oči so bile njune.

Ali ko je opešala in umrla v 86. letu svoje starosti osiela v ovlabela, ni preostajalo sivošine v rokoma Andreju in Teodorju, kakor leži poleg nje in umreti.

Bilo je dosti živili, ali le Ana je vedela, kje jih je dobiti. Bil je derar, ali le njej je bilo znano, kje je bil. Trojica je živela do bršno premoženje v Chicago, ali le Ana je vedela za derarne zadeve. In Andrej in Teodor nista niti vedela poti do vrat svojega stanovanja.

Požrtvovalna sestra je bila svoje življenje za nju. Zato je bilo njeno življenje njuno in njen konec nujen konec.

Policija je našla vse tri mrtve na njihnem domu na 1210 W. Erie street.

FARMARJI PRODAJAJO KO- NJE ZA DAVKE.

Bloomington, Ill. — (Fed. Press.) — Farmarji v srednjem Illinoisu, ki niso dobili za svoje lanske pridelke niti toliko, da bi pokrili stroške, zdaj prodajajo konje, da plašajo davke.

Nemčija je že plačala osem milijard.

Pariz, 25. marca. — Uradno poročilo se glasi, da je Nemčija že plačala na račun odškodnine 8,411,000,000 zlatih mark do 31. decembra 1923. Od te vsote je bilo 1,903,000,000 mark v gotovini, drugo pa v materialu in odstopnivi lastnini. Belgija je dobila največ te vsote v gotovini, čez eno milijardo zlatih mark.

Britski minister dobil grozilo pismo.

London, 25. marca. — H. J. Thomas, kolonialni minister angleške laboritske vlade, je dobil policijsko zaščito, ko je prejel več grozljivih pisem. Kdo je na sumu, ni znano.

Jugoslovanska vlada je padla.

Pašičev radikalni kabinet, ki je delal kupčije z Italijo in naredil nebroj lumparij v notranjih zadevah, je podal ostavko. Padec so najbrž povzročili hrvaški poslanci. Brzojavka ne pove vzroka demisije.

Belgrad, Jugoslavija, 25. marca. — Jugoslovanska vlada, kateri je predsedoval Nikola Pašić, je včeraj podala ostavko kralju. Vsi ministri pripadajo radikalni stranki.

(Dasi gornja kratka vest ne pove vzroka ostavke, so Pašičev padec vsekakor povzročili Radičevi poslanci iz Hrvaške, ki so pred kratkim prišli v skupščino.)

Belgrad, Jugoslavija, 25. marca. — Kralj Aleksander je danes naprosil Pašića, naj poskusi organizirati koalicijsko vlado. Pašić je sprejel ponudbo in povabil voditelje raznih strank na posvetovalne. Če se mu naloga posreči ali ne, položaj je tak, da skupščinske volitve niso več daleč.

Poincare bi bil rad dik- tator Evrope.

Francoški diktator ima v načrtu mnoge mednarodne konference za "osvravljenje" Evrope.

Pariz, 25. marca. — Raymond Poincare bi rad prehitel MacDonalda, ko je uvidel, da se vprašanje reparacij in razni drugi problemi, izvirajoči iz vojne, ne bodo mogli rešiti brez splošne mednarodne konference in da hoče Velika Britanija sklicati takšno konferenco v kratkem času. Poincare ima zdaj v načrtu celo serijo mednarodnih konferenc, najprevo med zavezniki samimi, potem pa s Nemčijo, Ameriko in nevtralnimi državami. Konference imajo priti v prihodnjih šestih mesecih.

Poincare sanja, da lahko postane politični Napoleon in "rešitelj" Evrope, ako uspe njegov program. Toliko pa je previden, da ne stori nobenega koraka, dokler ne vidi, kaj mu prinese volitve v Franciji prvi teden meseca maja.

70,000 delavcev iz- prtih na Norveškem.

Vse industrije so prizadete, ker delavci ne morejo sprejeti nižje mezd.

Kristijanija. — (Fed. Press.) — Izpurno gibanje norveških kapitalistov že zavzema velike dimenzije. Dne 28. februarja je bilo izprtih nadaljnjih 12,000 delavcev, tako da je število izprtih delavcev naraslo s 1. marcem na 70,000.

Prizadete so industrije železa, obuval, tekstilov, tobaka, rude, lesnih izdelkov in stavbinstva. Nato je sledil izpor v pivovarnah, sladničarnah in elektro-kemičnih ter litografskih tovarnah. Delavci v papirnicah so v simpatični stavki. Izpor je prišel, ker delavci ne morejo sprejeti znižanja mezd in podaljšanja delavnika.

BANDITJE ODNESLI \$110,000.

Harvey, Ill. — Štirje roparji so v tork zjutraj oropali tukajšnjo pošto. Odneli so dva žaklja registriranih pisem, v katerih je bilo \$110,000 do \$150,000 in ušli v avtomobilu v Chicago.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago. — Avtomobili so ubili sto oseb od Novega leta do danes v Chicago.

Tramvajska stavka v Londonu.

London, 25. marca. — Stavka 40,000 tramvajskih in omnibuških uslužbencev traja dalje. London nudi čudno sliko. Prebivalci se poslužujejo vsakovrstnih, tudi najprimitivnejših sredstev za vožnjo. Ulice so natlačene avtomobilov in vozov, ki jih vlečejo konji in osli; tisoči se vozijo na drkalicah, drugi tisoči pa trapajo peš.

Grčija je republika.

Skupščina je formalno proklamirala republiko.

London, 25. febr. — Depesa Central News iz Aten sporoča, da je grška skupščina danes formalno proklamirala republiko.

Irska država na robu padca.

"Svobodni" Irci se tako imenitno vladajo, da je njihova država v razsulu.

Dublin, 25. marca. — Svobodna irska država, ki je stala Iree toliko krvi in znoja, je v razsulu. Danes se poroča, da je predsednik Cosgrave podal ostavko ali da jo misli podati vsak čas. V vladnem taboru je največja konfuzija. Upor v armadi je povzročil velike spore v vladni stranki, tako da je vlada danes v manjšini v zbornici. Vladni poslanci so sklicali shod za sredo zvečer, na katerem bodo reševali krizo. Afera v Queenstownu, kjer so irski vojski ubili tri britske vojake, ki so se prišli zabavati v irsko mesto, je povečala krizo irske vlade.

Rumunska komedija.

Mussolini ne mara rumunskega kralja v Rimu, dokler Rumunija ne plača dolgov Italiji.

Dunaj, 25. marca. — Rumunija ima tudi svoj škandal. Cenzura v Bukarešti je pridno na delu, da poročila o škandalu ne gredo čez mejo. Stvar je sledeča: Rumunski kralj in kraljica sta se pripravljala na pot v Rim, da posetita italijanskega kralja. Mussolini je pa poslal noto rumunski vladi, zahtevajoč, da Rumunija plača svoje dolgeve prej, predno njen kralj sme priti v Rim. Noto je povzročila veliko senzacijo v Rumuniji in na vseh balkanskih dvorih. Kraljeva dvojica je seveda opustila pot v Rim. In ne samo to. Rumunski kralj, ki je nameraval iti v Belgijo, je opustil tudi ta obisk, kajti Rumunija dolguje tudi Belgiji. Rumunija je dolžna vsemu svetu — in kralj mora otiati doma.

Mezde v Rusiji nara- ščajo.

Delavcem ni treba štrajkati v lastni republiki.

Moskva. — (Fed. Press.) — Ko je vsesrski kongres strokovnih unij pred kratkim zaključil, da se morajo mezde delavcev povišati, ni bilo treba štrajka za izvedbo sklepa. Ruska vlada pazi na zahteve delavcev ravno tako skrbno kakor pazi ameriška vlada na zahteve Wall Streeta. Mezde so takoj porastle v sovjetskih industrijah, in sicer je bil v februarju izplačan povišek tudi za januar.

Čikaške vesti.

— Priprave za proslavo dvajsetletnice S. N. P. J. so v polnem zamahu. Proslavo prirede čikaška društva, ki so v ta namen izvolila posebni odbor. Vreli se 12. aprila v dvorani Pilsen Sokola, 8. Ashland Ave. blizu 18. ceste. Podrobnosti so v drugem poročilu, ki je objavljeno v današnji "Prosveti". — V petek 28. marca ob 6. mih zvečer se vrli tretje tedenske kluba št. 1. J. S. Z. v tej sezoni, in sicer v dvorani S. N. P. J. kot po navadi. Predaval bo hr. Jože Zvertnik o astronomiji. Vstop je vsakemu prost.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Senatni odsek odkriva olje v republikanskih predsedniških nominacijah pred štirimi leti. Drugi preiskovalni odsek se priča čudno smrtjo Jessa Smitha. Tretja kongresna preiskava se je z Mellonovimi korporacijami. Poslanska zbornica dovolila \$100,000 v pomoč Nemčiji. Banditje oplenili pošto v Harvey, Ill., za \$110,000.

Inozemstvo.

Jugoslovanska vlada je padla. Grčija je postala republika. Poincare dela načrt za mnoge reference. Irci so zavzeli svojo državo na b. propada. Mussolini pokvaril izlet rumunskemu kralju. V Turčiji se kuha politična kriza.

KORUMPIRANA POLICIJA.

Chicago. — (Fed. Press.) — Več kot polovica čikaške policije korumpirana po pivskih tiho-pišk. "Je rekel te dni zvezni istritni pravdnik Edwin A. Tamm.

Politična kriza v Turčiji.

Carigrad, 25. marca. — Velika politična kriza se kuha v turški politiki kot javljajo iz Angore. Politika bo morda razpuščena.

VREME.

Čisto in okolica: V četrtek hladno. Severovzhodni vetrovi.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
 Naslov na vse, kar ima stik s listom: "PROSVETA"
 2667-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
 "MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Marec 21-24) poleg vašega imena na naslova pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROSLAVE NE BODO NASITILE LJUDSTVA V ITALIJI.

Mussolini, fašistovski generalni štab in razni fašistovski voditelji so obhajali v Rimu petletnico rojstva fašizma. Na slavlje je prišlo do štiri tisoč fašistovskih županov, katere je fašistovski terorizem posadil na županske stolčke, da s fašistovskim bojnim klicem "eja, eja, alala" izrečejo svojo udanost oberfašistu Mussoliniju in da so na straži za predprave italijanskega plemstva, rimske cerkve in italijanske buržoazije in da so pripravljene zopet z bodali, samokresi in bakljo napasti ljudstvo v Italiji, ako bi preglasno zahtevalo svojih pravic.

Kljub temu da so bili fašistovski generali zborni skupaj iz vseh krajev Italije, ni bilo tistega navdušenja, kot je bilo, ko so črnosrajniške drhalske čete primarširale v Rim, da se Mussolini proglasi za diktatorja Italije. Fašistovske obljube so bile velike, ko so z umori in požigi pričeli pripravljati tla za proglasitev diktature. Neukemu ljudstvu so pripovedovali, da se bo velika Italija raztezala notri gori do reke Donave. Govorčili so, da Italija postane zopet gospodarica na Sredozemskem morju, kakor je bil stari Rim, ko je bil na vrhuncu svoje slave. Obljubovali so ljudstvu, da bo dosti kruha za vse italijansko ljudstvo. Na kratko: Obljubili so, da se Italija spremeni za italijansko ljudstvo v pravi paradiz. Neapoljski, beneški in rimski "lazaroni" so z veseljem poslušali take besede. Oči so se jim iskrale, ko so jim delali obljube, da bodo živeli v "dolce far niente", ko pridejo fašisti na krmilo. In kar se je udalo "častljive" poklicu lazarona v italijanskih mestih, je drlo v fašistovski tabor. Lazaroni so tvorili naskakovalne čete v fašistovski armadi. Italijanska buržoazija, plemstvo, duhovščina in oficirji so sicer radi videli, da se uresniči fašistovski cilj, se potlačijo delavske organizacije, ampak delo so radi prepustili drugim, to je ljudem v človeških nižinah. Fašizem je združil ljudi iz najvišjih slojev, to je tistih slojev, ki tlačijo italijanske kmete in delavce, z ljudmi iz človeških nižin, to je z lazaroni, zvodniki itd., da se vsili italijanskemu ljudstvu diktatura.

Lazaroni so se greti na solncu kot martinčki in čakali so, kdaj nastane fašistovski paradiz, da ne bodo smeli samo se greti na solncu, ampak da bodo tudi njih želodci polni, kot so bili ko je bilo dovoljeno jim pleniti pri fašistovskih pohodih po delavskih konzumnih prodajalnah. Kadar ima človek prazen želodec, prične misliti. In tako je tudi z lazaroni. Spoznali so, da so jim voditelji fašizma le obljubovali nebesa, v resnici so pa prišli iz dežja pod kap. To je učinkovalo, da ni bilo pri proslavi obletnice tiste stafaže, ki je bila v navadi pri prireditvah prejšnja leta v Italiji. Opojnost se je izgubila, lazaroni so pričeli postajati trezni, s treznostjo je pričela prihajati zavest, da bodo lazaroni vedno ostali raztrgani in sestrđani lazaroni, dokler bodo fašisti imeli prvo besedo v Italiji.

Zdi se, da se tudi Mussolini zaveda da niso tla pod njegovimi nogami več tako trdna, kot so bila lani. Mussolini se še ni nikdar zagovarjal javno glede svojih činov, odkar je postal fašist. Pri proslavi petletnice fašizma je pa trdil, da ni prelomil konstitucije, uničil ni svobode tiska, govora in zborovanja, da vpostavi zopet parlament, da funkcionira. Koncem konca je pa zabelil svoj govor, da kdor ni s fašizmom, je proti njemu.

Po končanem slavlju so se fašistovski generali zopet razšli, ampak italijansko ljudstvo je ostalo v tistih bednih razmerah, kot dozdaj in najmanjšega izgleda ni, da se v Italiji obrnejo razmere na boljše. Kajti Mussolini je to sam povedal, ko je slavil fašizem in je dejal, da mora Italija imeti veliko armado, veliko mornarico in veliko zračno floto.

Te besede govore jasno, da se Mussolini ne namerava pečati z gospodarskimi problemi, ki bi zboljšali gospodarski položaj italijanskega ljudstva, ampak namerava nasiliti italijansko ljudstvo z bajoneti, puškami, kanoni, bojnimi letali in ladijami. Taka je fašistovska gospodarska modrost. Podobna je za las modrosti Crispija in drugih tlačiteljev italijanskega ljudstva.

Da, fašizem v Italiji maršira, pa ne več naprej. Dosegel je svojo najvišjo točko, zdaj pa koraka nizdol. Poskušal se bo obdržati z nasilnimi sredstvi, kot je to v navadi pri nasilnikih, groba se pa ne bo ubranil, ki že nanj čaka in katerega si je sam izkopal.

Kakšna je prihodnost S. N. P. J.

Spisal Rihard J. Zavertnik, Ph. B.

(Dalje.)

Zakon evolucije učinkuje tudi v veri. Vera, ki je bila splošno razširjena pred rimskokatoliško, je bila poznana kot poganstvo. Pogani so imeli okoli trideset tisoč raznih bogov. Imeli so boga za dež, druga za blisk in grom, tretjega za vojno itd. Rimsko-katoliška religija je večalmanj reformirano poganstvo. Rimski katoliki imajo enega boga mesto večjega števila raznih bogov, ampak oni imajo tudi veliko število svetnikov. Veliko rimsko-katoliških ceremonij je posnetih po poganskih. Kakšna je razlika, ako imamo enega boga s tisoč raznimi svetniki, ali večje število bogov brez svetnikov?

Prve protestantovske sekte so zopet večalmanj reformirani rimski katolicezm. Protestantje so se ločili od rimske-katoliške cerkve, ker so prišli do prepričanja, da nekatere rimsko-katoliške konvencionalne doktrine ne odgovarjajo resnici. Zahtevali so reforme, rimsko-katoliška cerkev jih ni hotela priznati in del vernikov se je ločil in ustanovil svojo religijo.

Boj med fundamentalisti in modernisti v protestantovski cerkvi o bremenažnem spočetju pokaže, da vera ni izjema za zakon evolucije, katerega Slovenska narodna podpora jednota uči s podučnimi sredstvi, s katerimi razpolaga. Časniki so citirali rev. Charles Francis Potterja, župnika unitarske cerkve na West Side v New Yorku, da je rekel v pridigi: "Ako premislim, časno ali trajno, pomeni, da se preneha pridigati resnica, ko jo množica zahteva, tedaj premislim pomeni izdajalsko predajo pod oblast nazadnjakov." "Logično se te besede tolmajo, da duhovni in pridigarji ne govorijo resnice in sicer ne govorijo resnice, ker ne pridigajo zakona evolucije tako, kot učinkuje na človeka, postave, gospodarsko organizacijo, znanost, vero itd. Človek in ne naravna sila uravnava človeško usodo na tem svetu. Slovenska narodna podpora jednota je vedno učila evolucijo, z drugimi besedami, vedno je govorila in učila resnico.

Pri neki drugi pridigi je rekel rev. Potter: "Govorimo resnico in vse bo končalo dobro. Fundamentalisti žive v izgovorih." Te besede naj Kazimir prečita pazno in obenem naj se spominja pregovora: "Laž, izgovorjena raz prestola, ostane vedno laž, resnica izgovorjena v ječi, ostane vedno resnica; laž s prestola je na potu k svojemu porazu, resnica iz ječe je na potu k svoji zmagi." To naj vpoštevata Kazimir in naj v svoji prihodnji pridigi pove, da so v sv. pismu zmote in da ni v njem božja beseda, da je rimsko-katoliško absolutistično naziranje o človeških družbi napačno, med tem ko je nauk, ki ga širi in uči Slovenska narodna podpora jednota, to je nauk o evoluciji, pravičen in edino resničen, in rekel bomo, da je Kazimir spoznal svoje zmote in uči resnico.

Dr. Grant, neki drugi newyorški duhoven, je rekel, kot se glase časnikarska poročila: "Nadloga na tem svetu je, da je preveč religije." Ta izjava ne more biti drugača kot resnična, saj mora Grant kot duhoven in strokovnjak vedeti, kaj govori. Dasiravno izkazuje statistika, ki jo priobčuje vlada Združenih držav, da tvorijo člani vseh cerkev v Združenih državah le štirideset odstotkov vsega prebivalstva, je po Grantovem mnenju še preveč vere. Ljudje bi hitreje napredovali, ako bi bilo manj religije. Religija, organizirana religija, pa naj bo katoliška, protestantovska, grška, mohamedanska, badiistična itd., ni drugača kot trdnjava nestrpnosti, največja sila konzervativizma v človeški družbi, največja postojeca organizirana obstruktivna sila proti pohodu človeka in delavca v njenem pohodu k napredku.

Evolucija je naraven zakon in zato se ne more ustaviti. Bili so Kazimirji, ki so imeli več moči kot današnji Kazimir, kateri so skušali ustaviti evolucijo, ali evolucija je pometla z njimi kot z malim koščkom prahu in je nadaljevala svojo pot napredka.

Španski kralj Karel je izjavil da je greh kopati kanal prek Panamske zemeljske oline in tako ločiti Severno Ameriko od Južne, ker ni zapisano: "Kar je Bog združil skupaj, naj človek ne raz-

li." Danes imamo Panamski prekop, dasiravno je španski kralj Karel njemu nasprotoval. To potrdi, da je naravni zakon evolucije močnejši kot vsi duhovni, kralji in sv. pisma, ki so na svetu.

Pred sto leti so bila na Škotskem prepovedana anestetična sredstva pri rojstvu, češ da se hoče s takimi sredstvi odstraniti prokletstvo, katerega je Bog izgovoril nad hčerami Eve zaradi greha v raj. Toda evolucija je pometla s to nestrpno idejo.

Znani rev. Cotton Mather v Ameriki je pisal pismo Johnu Higginsonu, v katerem ga je obvestil, da je "generalno sodišče" naročilo nekemu pomorskemu kapitanu, da naj preži na William Penna in sto kvekerskih kolonistov — "krivovercev in malopridnežev" —, ki so na potu v Pennsylvanijo, da ujamete to "nebožje moštvo" in ga prodajte na Barbadosu, ker se za sužnje plačnajo dobre cene v sladkorju in rumu. To se naj izvrši, da bodo v novem svetu častili Boga in se ne norčevali iz njega. To svoje nečloveško pismo je zaključil: "Vaš v milosti Krista."

V letu 1826 šolski svet v Lancasteru, Okio, ni dovolil šole za razpravo o predmetu, ako so železnice potrebne in praktična reč. Pismo se čita: "Dobro došli ste v šoli, da razpravljate o šednih stvarih, toda take stvari, kot so železnice in telefoni (o telefonih so takrat šele govorili) kot o stvari, ki pride v prihodnosti), so nemogoče in širijo nevero. Nič ni o teh stvarih v božji besedi. Ako je Bog določil, da se bodo pametna bitja vozila s strašno hitrečo petnajst milj v uri, tedaj bi bili to povedali po svojih svetih prerokih. To je iznajdba Satana, da popelje neumrjoče duše doli v pekel."

Minilo je osem in devetdeset let, kar je bilo pisano to pismo. In dasiravno je bila tu organizirana opozicija cerkvenjakov, duhovnov in občinskih svetovalcev proti železnicam, vozilo lokomotive na današnjih železnicah sedemdeset milj v uri. Ampak to še ni vse. Poleg železnice imamo letala, zračne ladije in potapljače.

(Dalje prih. sredo.)

V pojasnilo dopisovalcem.

Osma točka VIII. člena "Volitve glavnih odbornikov", drugi odstavek, se glasi: "Vsaka agitacija bodisi od katerekoli strani in v prilogi bodisi katerekoli kandidata je strogo prepovedana, članstvo naj ima pri volitvah popolnoma prsto voljo brez vsake vsiljivosti."

Glavni odbor je na sedmi seji svojega zborovanja, ki se je vršila dne 2. februarja 1924 osvojil tak zaključek, ki pojasnjuje ta odstavek VIII. točke in VIII. vobče: "... da se v času do objave kandidatov za glavni odbor ne priobča nobenega grajanja ali hvaljenja članov; in po objavljenju imen kandidatov pa nobenega grajanja ali hvaljenja kandidata."

Prvi del zaključka se je spolnil, drugi del je pa treba spolniti. Zaključek prepoveduje hvaliti ali grajati kandidate. To velja za člana in prijavitelne kandidate. Uredništvo priporoča vsem dopisovalcem, da se naj vadržijo česne kritike, ker je primorano take dopise pridržati, dokler niso volitve končane, ako pride na sled, da je bil kršen zaključek gl. odbora, ki — pojasnjuje omejeno točko. Vsaka stvar se lahko kritizira ali priporoča stvarno, ne da bi bili bratje in sestre osebno napadeni. Lahko se zagovarjajo ideje in pobijajo, ne da bi bilo pri tem navedeno, ker je brat ali sestra N. N. pisal v tej izdaji "Prosvete" itd. Komur ni ideja ali stvar všeč, naj kritizira stvar, osebo naj pa pusti na strani. To velja tudi za kandidate. Ako kandidatje hočejo zagovarjati ali pa grajati katero idejo, naj pišejo stvarno. Ako ne pišejo stvarno in se sklicujejo na člana, ki je zavzel nasprotno stališče, tedaj izpovejo člana, da jim odgovori in jih zopet v tem odgovoru imenuje. Ker pa članov dopis ne more v list, dokler niso volitve končane, je taka kritika od strani kandidata krivična. Zato se priporoča vsem dopisovalcem, da so stvarni, kadar kaj kritizirajo ali hvalijo.

Če ima član ali društvo kritiko proti kandidatom, pritožbo ali pojasnilo, naj istega ne pošilja na uredništvo, temveč glavnemu tajniku. Isto pa je treba poslati pred 20. aprilom, ker pozneje se vrše volitve in bi bilo prepozno.

Meteoriti.

Usoda našega šenina.

Majk, clevelandski mož čikaške stare, ko se je odpravil na misijonsko pot v Helltown:

"Hočem nočem, hočem nočem, hočem nočem, hočem nočem, hočem nočem, hočem nočem — moram! Oh!"

Naša nova valuta.

Borza. — Dolar je danes vreden 10 galon.

Department notranjih zadev. — Letna plača: ena milijarda galon.

Department zunanjih zadev. — Milijon pezo je pol milijona dolarjev. Pol milijona dolarjev je pet milijonov galon.

Volitve. — Coolidge je dobil v Severni Dakoti 50,000 galon.

Šepet za vogalom: Dajte mi za eno galono kvort škota in za pol galone galono mašnega kalifornčana.

Eno vprašanje je rešeno.

Zakaj je justini tajnik? Zato, da magnetje lažje prevajajo justico.

Moderni nagrobni napis.

Tu leži pod rušo

Pavle Nix.

Gonil je plehnato bušo:

Columbia Six

Trajev honeymoon.

Majk (Frančiškanci) Kovertiel, svoji stari, a katero je še vedno na honeymoonu: Say, stara, kdo pa so ti zali grduni, ki za nama priprepejo?

Stara: Boš! To so najini godci, ki piskajo zastoj.

"Alala!"

Bojni krik italijanskih fašistov je: Eja, eja, alala!

Ejgalovski fašisti bi pa morali kričati: Jok, jok, jok, tralala!

Ameriški fašisti se naj dero: Hugh, oil right, oil right!

Borba med znanjem in praznoverjem.

Fo Arthur M. Lewisu za "Prosveto" priredil Zvonko Novak.

(Enindvajseto nadaljevanje.)

Cerkev se ni strinjala s Kopernikovim pojmovanjem našega vseмира, dokler je to veljalo za nedokazano in nedokazljivo marjo. Velika svoboda, dovoljena v razpravah o sholastični filozofiji je bila posledica njenih zaključkov, ki so bili tako plehki kakor metode, s katerimi so bili doseženi. Dosege iznajdenega teleskopa se bili končni in neizpodbitni. Sedem znanih zvezd Plejad je narastlo na šestindvajset. Orjionovo sedmice je pomnožilo petsto novih nebesnih svetov. Mlečna cesta je prenehala biti le nekakšen soj ter postala pas, sestavljen iz milijonov posamičnih zvezd. Planetje so se pojavili kot plošče, dočim so zvezde ostale, kakor morajo ostati še nadalje tudi pod največjimi daljnogledi radi svoje velikanske oddaljenosti, le majhne svetle točke. Bilo je razodetje in razkritje, ki je celo Evropo prišlo za ušesa, ko je Galileo nameril svoj še vedno neokretni daljnogled na mogočnega Jupiterja. Štiri svetle točke, vedno v ravni črti, ker obkrožajo planet na isti ravnini, morajo gotovo biti Jupiterovi meseci.

In tako je bila dolgo gojena dogma zemljine vrhovnosti izničena pred drznim pogledom učnega zvezdoznane. Zemlja ni bila več niti kraljica med planeti, zakaj, tam je bil kralj s štirimi dvorjani, dočim ima zemlja samo enega. Dandanes ne moremo pojmiti viharja, ki ga je izrazilo to naznanilo. Nevedni privrženci "svete vere" so pograbili med ter se postavili znanstvenemu razkritju po robu z zaupnostjo, ki se je porajala iz njihne nesposobnosti, da bi razumeli. Celo učeni Klavdij v Rimu je rekel, da se je smejal in rogal namišljenim satelitom zvezde Jupiter. Temu zgledu so sledili aristotelovci ter prišli takoj s trditvijo na dan, češ, da je izumljen daljnogled za kaznanje reči, ki jih ni, dasi je Galileo razpisal nagrado v znesku po 10,000 skudov tistemu, ki bi mogel narediti takšen instrument. Julij Libri je hudo nasprotoval, ali ni pa maral pogledati skor daljnogled. In ko je umrl, je dejal Galileo v pismu, ki ga je pisal tačas, da ni maral Libri pogledati Jupiterovih mesecev z zemlje. Morda jih bo videl na svoji poti v nebesa, je šaljivo pripomnil Galileo.

Jupiter ni samo ovrget starega

Orna Ema in črni kutar.

Kutar hoče po vsej sili narobe iz črne Eme rdečo Emo, pa gre. Črna Ema je črna kakor kutar. Anarhisti ne poznajo rdečarve. Tukaj je dokaz:

New York, March 22.—Five hundred unemployed, waving the black flag anarchy, under the direction of Alexander Berkman, Emma Goldman, and other anarchist leaders, marched down 5th avenue, elbowing women shopgirls from the street and hurrying epithets of damnation at the homes of the ones they passed.

To vest je prinesla "Chicago Tribune" 22. marca 1914.

Avanturna bandita.

Al Jennings je pred leti ropal vlake v Oklahomi. Nato je bil praktičen mož spremenil roparsko taktiko. Stopil je v politično troleja in postal evangelist. nesje mož, ki nekaj velja.

Nauk: Ne ropaj vlakov! Ropoljna zemljijaš in oznanjuj besede božjo, če hočeš "gor priti!"

Zekaj farmarji rebelirajo.

Časnikarska vest: Farmarji centralnem Illinoisu prodajajo konje, da dobe denar za davke.

Znotraj votlo, sunaj nič.

Časnikarska vest: Papež podeli blagoslov čikaškemu mestu, katoličanom in nekatošikom.

Medtem pa avtomobili v čikaškem mestu ubijajo ljudi daleč dnevi umori in ropi se nadaljujejo, delavci nimajo nič več plače, delavnik ni nič krajši, "mumsajna" je vedno dovolj in katoliki policiji vladajo v zapor katoliške stavkarje ... Nič ni bolj pa tudi nič slabše ...

Letos bo treba previdnosti.

Kandidat: Ne pijem, ne kadim ne kolnem, ne smrim in kurim drvmi — ne z oljem.

Glas iz občinstva: Kaj pa imate tam pod suknjo, kandidat? Ti kaj skrivaš!

Kandidat: Takoj pokažem, mo prosim, odprite okna ...

K. T. I.

nauka, češ, da je zemlja edino središče gibanja, nego tudi trditve peripatetičnih fanatikov, ko je bil daljnogled namenjen na solnce mesec. Galileo je izjavil, da imesec valovito povzraja, a na solne ni površini pa je opaziti temne morage, ki izpreminjajo svojo obliko in lego. To vse pa je nasprotovalo aristotelovski ideji, da so vsa nebesna telesa "čvrstena in nepremična". Marog na solnce se je dalo poprej opaziti s prostim očesom. Ali razlaga li so si jih na ta način, da so jih smatrali za zvezdo Merkur, ki daleč se premika mimo solca. Ko je Galileo predložil teleskop beneškemu senatu, ga je ta imenoval dosmrtnega profesorja z letno plačo v znesku po tisoč forintov.

Sedaj prihajamo do krize v življenju tega zvezdoznane. Polgoma si je razvil fiksno misel na povrnitev v Italijo. To je bila njegova usodna pomota, kakršno je storil tudi Bruno, ko je zapustil Frankfurt ter se napotil na Beneško. Pod nobenim pogojem je ne maral senat, ki je žrtvovala Bruna diplomaciji, izročiti svojega slovitoga profesorja, če bi se nadalje ostal v njegovi službi. Odnosaji med obema vladama se so popolnoma izpremenili. Šest let potem, ko je dala cerkev Bruna živga sežgati na grmadi, je izdal papež Pavel V. interdict proti republikli. Ta je na to odgovoril s izgnanjem zvitih jezuitov, ki Rim je nato izobčil beneškega doža in senat iz cerkve. Če bi se bilo to zgodilo pred l. 1593, bi bil papež zaganjan proslil za Bruna, čeprav ni bilo Benečanom toliko do njega kakor do Galileja. Galileo bi bil zelo rad ovekovečil svoje znanje v knjigi, ali ni mogel storiti tega, ker so mu vzela vse prave časi neprestana predavanja. V njegovih pismih je izražena želja. Rad bi bil dobil službo, ki bi mu ne nalagala akademskih dolžnosti, da bi tako mogel nemoteno pisati znanstvene knjige. Te bi pa bilo mogoče le tedaj, če bi ga sprejel kak bogat zakladnik prave znanosti v službo. Eno tistih njegovih pism pravi: "Ne bilo bi spodobno prejemati plače od prave države, ne da bi človek služil občinstvu zanjo. Kajti če ima koristi od občinstva, mu mora tudi ugajati." Ob tej dilemi se je obrnil do nadvojvode svoje rojstne kraljevine Tuskanke. Ker je bil ne smatrat za nekakšno nehrvalnost do republike, je obdržal tisto pogajanje s nadvojvodo tajno, dokler niso bila dokončana in sprekljena.

(Pride še prihodnje sredo.)

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vseh dan. Ali ste naročili naš dnevnik "Prosveta"?

80 akrov, 32 za orati, ostalo pašnik in gozd, lahko čistuje, dobra poslopja, 20 krav, 6 telic, bik, konji, itd. ¼ milje vas in železnica, \$12,000.00. Polovica govine.

80 akrov, 5 za orati, ostalo
gozd, kosed Slovenec, 1½ milje
vz. in železnica. \$2200.—, \$300
gotovine, stanek 10 let po 5 od
sto.

60 akrov, 10 prav lahko čistiti, ostalo gozd, sosed Slovenec, tili vasi in železnice, najboljša zemlja brez kamenja, meji na reko, prilika - za najlepšo farmo v tej okoli, dokupi se lahko več, \$45.000, aker, četrť gotovine, ostanek po 6 od sto.

Znamenite toplotice Laško pri Celju v sredini Slovenije; kopališča hotel, vile, hlevi, 8 ha zemljiše ob reki Savinji, 3½ milijona dinarjev, polovica gotovine.

Več drugih prilik. Pišite na re-
jaka:
Wm. Brunschmid, Jump River
Wis.

**Znižane cene knjigan
za mesec marec.**

Is modernega sveta. Roman, 3
str., boš. 85c, vez. \$1.00.

Ulenapiegel in Lam Dobrin. Jun
ka veseljaka iz dežele Flandr
ske, 551 str. broš. \$1.45, v
\$1.65.

Prva ljubesen. 125 str., broš. 4
Gospodarica sveta. Roman, 1
str., broš. 55c.

Edravlina selišča. 62 str. broš. 4
Domači zdravnik, broš. \$1.20
vez. \$1.40.

Nova velika arabska sanjaka kn
ga, 287 str., broš. \$1.50.

Mohorjev Koladar za l. 1924 4
Pravila za oliko, 144 str. 60c.

Materinska pomoč zdravemu
bolnemu dejenčku, 21 slik, 5
V zalogi vse slovenske knji
Ceniki brezplačno.

J. ALER,
6223 Glass Ave. Cleveland

JOSEPH STEBLAY, Javni Notar.
(Telefon Crawford 1444.)

Prodaja posestev, posejila in zavarovanje.

Prodajam hiše, stavbišča (lote), cene niske.

Delo točno, pravilno in zadovoljivo.

Tajnik stavbinskega in posejilnega društva "Jugoslavija."

Oglasite se pri meni za slušaj potrebe.

2429 So. Central Park Ave., Chicago, Ill.

POSEBNA PONUDBA ZA GOSPODINJE! — POSEBNA PAZPRODAJA
IMPORTIRANA ZAGRINJALA, ZASTONJ KUKU URA, POZLACNA
BROSKA IN OPRAVA ZA VODO.

IZKUZNA PRILIKA
 (2) Dve zadnje vrste
 zagrinjali so \$4.98.
 kuku ura nastoj.
 zagrinjala so od \$4.
 na \$9.50 in kuku ura
 — po \$4.98.

ba s krasnim karo-
 ta s krasnimi stek-
 lenimi zagrinjali.
**JA IZREDNA PRO-
 JA VELJA ZA ME-
 — po \$4.98.**

— kuku ura nastoj.
 — kuku ura nastoj.
 — kuku ura nastoj.

terpajna in okrasna s cofni na vodu in opodaj, denarje bodo
 kje ste kupili tako krasna zagrinjala.

Per zagrinjali so samo od \$4.98 do \$9.50 in kuku ura nastoj.
 zagrinjala so od \$4.98 do \$9.50 in kuku ura nastoj.

Walton Importing Co., Dept. 12 — 2529 Walton Street, Chicago, Ill.

26 PIECES
SILVER SET **2⁰⁰** =

ZASTONJ 10 DNEVNA POSKUŠNJA

KAKA MIKA IN VSAK PRIJATELJ IN STITATELJ NI SE MORAL POSLUŠATI TE IZREDNE PONUDBE, TARE PRILIKE SE NISTE IMELI.

Ravno predstavlja vi, da lahko dostite je komadov, razvrščenih naslenti zastav le 8 možev, 8 vili, 8 vajab ille, malih dajnih sličic, i med za malo in silico za slabo, enko kakor vam koda goraja sika to vse to za \$7.99 na eno to veliko rasprodaje. Vseh posameznih komad je izdelek in le trpečnega materiala in dobru postikal, ter so darilo razvrščen in JAMFEN ZA 16 LET. To je izredna ponudba, privedel smo te 1980 teh zastav, kol prvi dan vaše prodaje, katere koda trajala lo kroliko dobo, ker imamo samo še 15,999 zastav po ti ceni, ko ta zabava razprodane po ti nižnji ceni v kratkem. TORAJ VA OBLAŽJE. No pridržajte denarje v naroči, damo izpolnilo to kupni kupon, takoj je \$7.99 koda priedel tedaj, kadar se časa primene blago ne vaš dom. Mi jamcimo zadovoljstvo ali damo devet nazaj.

UNION SALES COMPANY, Inc., Dept 828
Chgo. Ill.

No. Despatching Office dnevna poskušnja. KUPON ST. 300		RAMO EN RESTAV. NA VSAK KUPON \$2.00 PO TI ZNIZANI CENI, ZA NOBEN RESTAV SE NE PRODA PO TI CENI, BREZ TEGA KUPONA.
Inc., CHICAGO, ILL. i restav 36 komadov porokorac- restav, se dno to prodajo, se kar restav ku naj dno V sklopi restavom, vam so vsem in		Inc. Master Merit Država

